DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DANMARK[1]

Produktionsudviklingen.

Den nedgangslinie, som har præget udviklingen inden for store dele af industrien i det sidste års tid, er tilsyneladende i løbet af foråret 1952 blevet afløst af stagnation på et lavere niveau. Ganske vist er den samlede *industriproduktion* gået i vejret med en halv snes procent i perioden fra januar til maj; men det er ikke stort mere, end hvad der skyldes den sædvanlige sæsonmæssige udvikling inden for en række industrigrene, og i hver af månederne februar–april lå produktionen ca. 8–9 % lavere end i den tilsvarende måned i fjor, i maj dog kun ca. 7 %.

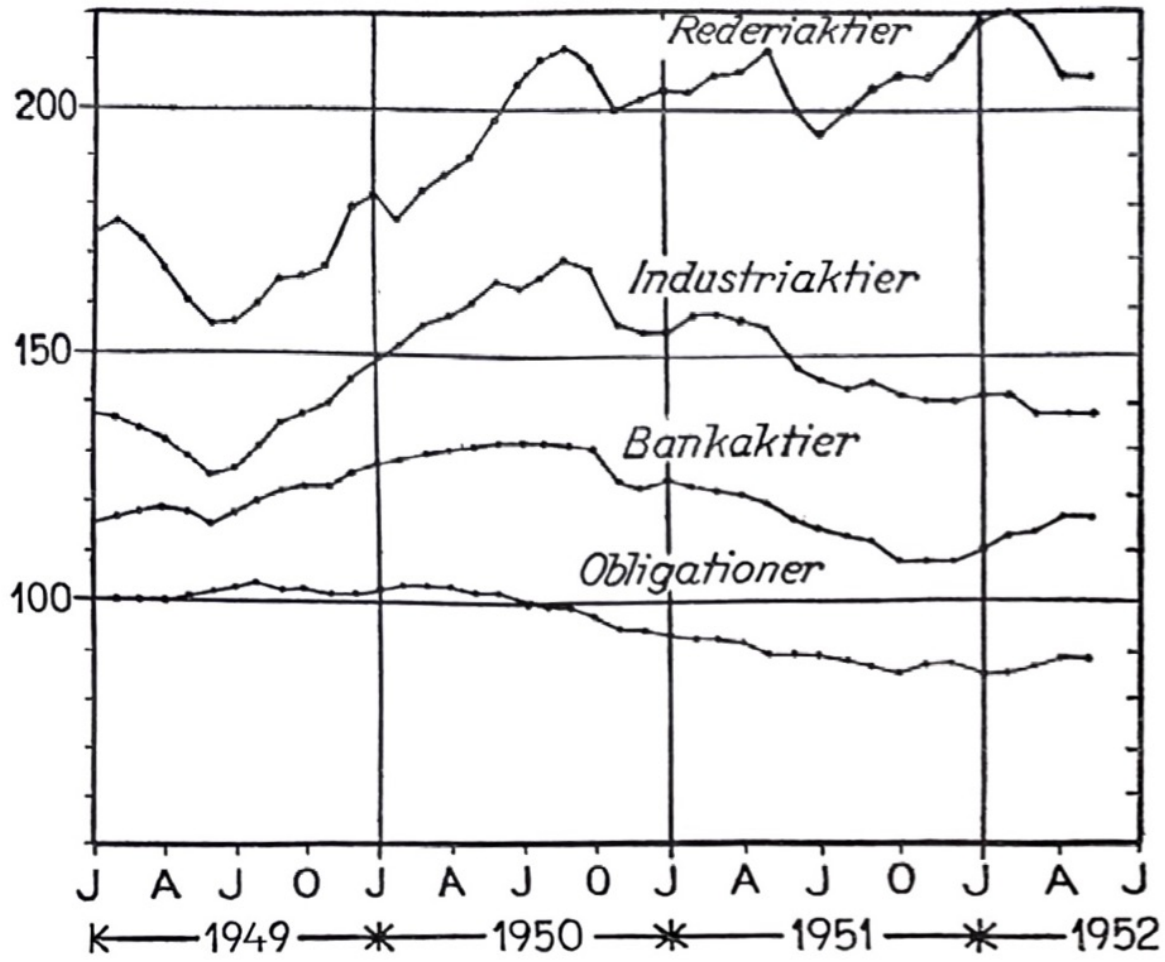
En lille ændring i billedet er der dog. *Konsumgodeproduktionen* bevæger sig langsomt opad imod niveauet fra sidste år, idet den i maj kun lå 8 % lavere mod 15 % i januar. Derimod er det nærmest gået omvendt med *produktionsmiddelindustrien,* hvor afstanden fra sidste års produktionsomfang i jan.–april voksede fra 3 til 5 %, for dog i maj atter at indskrænkes til ca. 4 %. Inden for den første gruppe er det navnlig *beklædningsindustrien,* som har bidraget til at trække niveauet opad; i april måned var produktionsindex her endog nået op på 172 (1935 = 100), hvilket betegner et foreløbigt maksimum. På den anden side ligger de øvrige typiske forbrugsvareindustrier stadig væsentligt lavere end i fjor. Blandt produktionsmiddelindustrierne er det *jern og metal,* der bærer hovedansvaret for nedgangen; denne industri ligger hele 10 % lavere end i 1951. Derimod har *transportmiddelindustrien* – hvis produktion nærmest var stagnerende fra 1950 til 1951 – siden nytår haft en stærk fremgang, der i den sidste tid især har været koncentreret om skibsværfterne.

Den noget forbedrede stilling inden for konsumgodeindustrierne hænger sandsynligvis bl. a. sammen med, at pengeindkomsterne for store dele af befolkningen har været i fortsat fremgang, samtidig med at priserne på en række områder er gået noget ned, hvorved afsætningen er blevet stimuleret. Endvidere kan det spille en vis rolle, at forbrugernes beholdninger af mere varige goder, der øgedes stærkt i efteråret 1950 som følge af de dengang rådende prisstigningsforventninger, nu atter er gået noget tilbage, således at der også ad denne vej skabes grundlag for større afsætning.

Nedgangen i jern- og metalindustriens produktion kan skyldes mindre indenlandske investeringer i maskiner o. l. som følge af det lavere aktivitets-

---

[1] Se også tabelbilaget bag i heftet.

niveau i industrien som helhed, ligesom stærkere konkurrence på udenlandske markeder kan have gjort sig gældende. Der har ganske vist ikke hidtil kunnet spores nogen klar nedgang i eksporten af jern- og metalvarer – snarere tværtimod – men dette kan skyldes, at man har effektueret ældre ordrer, for hvilke erstatning ikke er indgået i fuldt omfang. Om skibsværfternes høje produktionsniveau kan opretholdes gennem en længere periode fremover, er måske også tvivlsomt i betragtning af den senere tids stærke nedgang i fragtraterne.

På længere sigt hænger industriproduktionens udvikling i det hele taget meget nøje sammen med verdenskonjunkturen, om hvis retning det i øjeblikket synes meget vanskeligt at danne sig nogen klar opfattelse. Det kan i forbindelse med det her anførte nævnes, at kurserne for *industriaktier* indtil marts fortsatte den nedadgående tendens, som havde præget perioden siden september 1950, da kursindekset (1935 = 100) var 169. I marts i år nåede det ned på 138, og på samme niveau har det ligget i april–maj; siden midten af denne måned synes kurserne atter at være faldet ca. 1–2 points. *Skibsaktier* er – efter at have nået et maksimum i februar – atter gået ned i de senere måneder, påvirket som de er af fragtraternes udvikling. (Se iøvrigt ovenstående diagram).

Heller ikke den *animalske landbrugsproduktions* udvikling tegner noget særlig lyst billede. Som helhed har den i hver af årets første 4 måneder ligget 9–11 % lavere end i samme periode 1951 og praktisk talt på samme niveau

som i 1950. Nedgangen spores på alle områder, men stærkest for *flæsk,* hvoraf produktionen var 15 % lavere end i fjor; det må dog her bemærkes, at sammenligningen med sidste års produktion ikke er ganske retfærdig, fordi der i forårsmånederne 1951 foregik en kraftig reduktion af svinebestanden, der viste sig i form af en usædvanlig stor flæskeproduktion. I år har svinebestanden derimod holdt sig nogenlunde konstant fra dec. til april, og slagtningerne har derfor været væsentlig lavere. Siden april er der endog sket en betydelig stigning i bestanden, der sidst i maj var nået op på 3.355.000 stk. – det højeste tal siden marts 1951. At dømme efter antallet af drægtige søer, der var helt oppe på 297.000, kan der fremover ventes en fornyet stigning i bestanden. Denne tendens vil formentlig yderligere blive forstærket af den senere tids fald i bygprisen.

Også produktionen af *mælk* og *smør* har ligget lavere end sidste år, henholdsvis 8–9 % og ca. 14 %. Derimod var *osteproduktionen* omtrent den samme i perioderne jan.–april 1951 og 1952, men udviste en betydelig fremgang i den sidste del af perioden i indeværende år. Hornkvægbestanden synes i løbet af foråret at være steget noget kraftigere end sædvanligt på denne årstid, således at der på længere sigt skulle være grundlag for en noget højere produktion.

Smørproduktionens nedgang synes alene at være gået ud over *eksporten,* der for årets første 5 mdr. lå på 46.000 tons mod 58.000 tons i samme periode sidste år. Det indenlandske forbrug er derimod tilsyneladende steget. Også flæskeeksporten er faldet meget væsentligt, nemlig fra 100.000 til 73.000 tons (5 mdr.). Nogen nedgang er der også for *hornkvæg* (fra 170.000 til 161.000 stk.), ligesom også eksporten af *sekundære landbrugsvarer* (svinefedt, fjerkræ, slagteriaffald) er gået ret betydeligt tilbage. Kun *osteeksporten* er steget i nævneværdigt omfang – fra 14.500 til 20.300 tons. For *æg* er der sket en eksportfremgang på ca. 2.000 tons til 40.000 tons.

Byggeriet.

Det færdiggjorte byggeri i byer og bymæssige bebyggelser var i 1. kvartal 1952 kun nogle få procent lavere end i 1. kvartal året før. Men sammensætningen var væsentlig anderledes, idet boligbyggeriet målt efter etageareal reduceredes med ca. 30 % (3400 mod 4600 lejligheder), medens fabriksbyggeri og – navnlig – offentligt byggeri (kaserner, skoler, sygehuse m. v.) steg kraftigt, den sidstnævnte gruppe endog fra 19.000 m² til 76.000 m² eller med 300 %.

Påbegyndelsen af nyt byggeri var målt efter etageareal praktisk talt af samme størrelse som fuldførelsen (ca. 545.000 m²) og væsentlig større end i fjor, da der kun blev begyndt ca. 360.000 m². Også på dette punkt var stigningen forholdsvis stærkest for det offentlige byggeri. Men boligbyggeriet betød dog absolut set mest for fremgangen, idet der påbegyndtes godt 350.000 m² etageareal (4100 lejligheder) mod 230.000 m² (2700 lejligheder) i 1. kvartal 1951 og 520.000 m² (6600 lejligheder) i hele 2. halvår 1951. Denne stærke fremgang er for så vidt vanskelig at forklare, idet obligationskurserne i jan.–febr. lå meget lavt, og byggeomkostningerne fortsat var meget høje; en

vis rolle kan det have spillet, at byggelån formentlig på grund af likviditetsforbedringen i bankerne var blevet noget lettere at opnå, end de havde været i de foregående kvartaler.

Beskæftigelsen.

Arbejdsløsheden ligger stadig væsentligt højere end i 1951; ved udgangen af maj var det samlede ledighedstal 59.000, svarende til 8.9 % af de forsikrede mod 30.000 (4.6 %) i fjor ved samme tid. Det må dog herved bemærkes, at den forestående pinse antagelig har bidraget til at trække ledighedstallet uforholdsmæssig stærkt i vejret. I de foregående uger lå det væsentlig lavere, og i begyndelsen af juni er det atter gået en del tilbage. Særlig hårdt ramt sammenlignet med 1951 er fortsat fag som skotøjsarbejdere (ult. maj 19.1 % ledige), tekstilarbejdere (10.1 %), bogbinderi- og papirvarearbejdere (10.1 %), guld- og sølvarbejdere (10.2 %) m. fl., alle i brancher, hvis produktion i den senere tid har været lav og faldende. Derimod har der i maj været nogen fremgang i beskæftigelsen i tobaksindustrien, og ledigheden er her noget mindre end i fjor, omend den stadig er høj (12.7 %).

Prisudviklingen.

Engrospristallet faldt i maj for femte måned i træk og lå med 364 (1935 = 100) 19 points under det seneste toppunkt i dec.–jan. og 26 points under det hidtidige maksimum i juni 1950. Både import- og hjemmemarkedsvarer bidrog til faldet, de første dog forholdsvis mest. De fleste varegrupper har deltaget i faldet, omend i forskellig udstrækning. I overensstemmelse med forholdene på verdensmarkedet er grupper som *træ og papir, huder, læder og skotøj, tekstil og konfektion* samt *foderstoffer* faldet forholdsvis mest, medens *jern og metaller* har udvist stabilitet, og *gødningsstoffer* er steget svagt.

Også *bygningsmaterialer* (undtagen træ) er gået en smule op; men *byggeomkostningsindekset* har derimod varieret uregelmæssigt i den forløbne del af 1952. Det lå i maj på 286 mod 290 i april, 286 i februar og 287 i januar (aug. 1939 = 100). Det er første gang i adskillige år, at der er sket et fald af denne størrelsesorden.

Som tidligere berørt er den nedgang i *fragtratetallet,* der begyndte i januar blevet forstærket. I maj var indekset (jan.–marts 1949 = 100) helt nede på 164 – næsten 30 % lavere end i dec. 1951.

Pengeforholdene.

På *nationalbankens balance* er der i de senere måneder sket nogle betydelige forskydninger, hvoraf den mest iøjnefaldende er en stigning i obligationsbeholdningen fra 115 mill. kr. ved årsskiftet til 432 mill. kr. ved udgangen af juni. Denne usædvanlig kraftige stigning, der har bragt obligationsbeholdningen op på det absolut set højeste niveau, den nogensinde har haft, skyldes imidlertid ikke,

at banken har opkøbt obligationer i det åbne marked, men derimod i hovedsagen, at den har overtaget store poster statsobligationer, der er blevet betalt ved en tilsvarende nedgang i statens nettogæld til banken (finansministeriets løbende konto hos banken er gået over fra et deficit på 465 mill. kr. ult. dec. 1951 til et tilgodehavende på 67 mill. kr. ult. juni). Også en del kommuneobligationer har banken overtaget. Herigennem er der sket en stærk forøgelse af nationalbankens muligheder for at føre en selvstændig kontraktiv pengepolitik, idet den i givet fald kan sælge ud af den store obligationsbeholdning, hvorved likviditeten i samfundet formindskes. På de øvrige poster er der kun sket mindre væsentlige ændringer; dog kan det bemærkes, at bankens udlån til private banker m. v. er blevet formindsket en del. Den samlede pengeforsyning – opfattet som sedler + bankernes frie foliotilgodehavender hos nationalbanken + cirkulerende skatkammerbeviser synes at have holdt sig nogenlunde konstant i årets første halvdel.

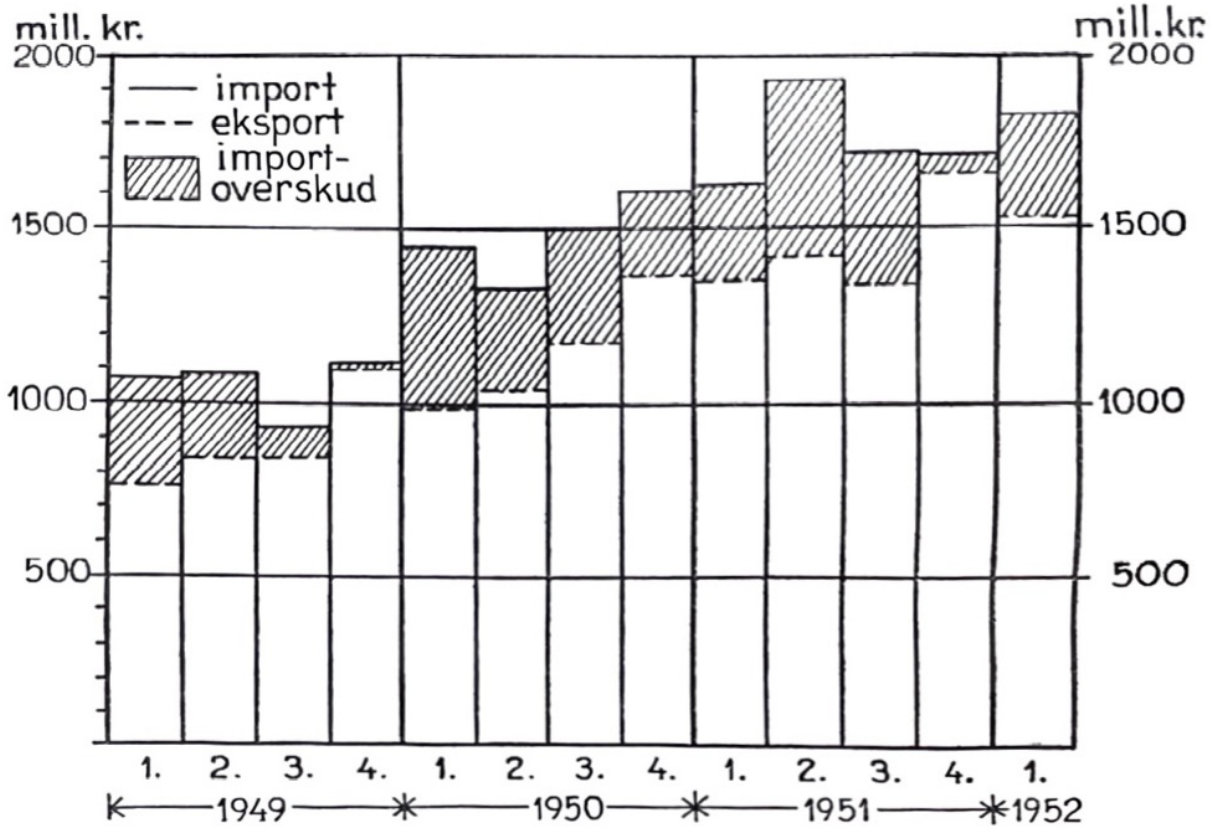
De *private bankers* indlån på bankbog og tid var pr. 31. maj gået op med ca. 150 mill. kr. i forhold til efterårsmånederne, medens de forretningsmæssige indlån er steget i noget mindre udstrækning. Udlånsstigningen har været væsentlig svagere, og den således indtrådte likviditetsforbedring er for en stor del blevet udnyttet til forøgelse af beholdningerne af obligationer m. v. (herunder skatkammerbeviser). Fra dec. til maj steg disse med 170 mill. kr. Også i *sparekasserne* er der sket en stigning i indlånsmassen, som ult. april lå omkring 75 mill. kr. højere end før jul; men til trods herfor er obligationsbeholdningen i de store sparekasser dog gået ned med ca. 40 mill. kr., idet de større indlån i hovedsagen har deres modstykke i forøgede direkte udlån samt deri, at sparekasserne har forøget deres indskud i bankerne.

Tilsammen har de private pengeinstitutter dog været nettokøbere af obligationer, og dette i forbindelse med nationalbankens foran nævnte overtagelse af store poster statsobligationer er formentlig – i forbindelse med en almindelig forestilling om, at kursniveauet i fremtiden normalt vil ligge en del højere end nu – forklaringen på, at den betydelige tilvækst i obligationsmassen (120 mill. kr. i kredit- og hypotekforeningsobligationer + 460 mill. kr. i statsobligationer fra dec. til april) har kunnet opsuges, uden at markedet har givet efter. Tværtimod steg obligationskursindekset (1935 = 100) fra 86 i jan.–febr. til 88 i april–maj. I løbet af maj og begyndelsen af juni synes niveauet dog at have været noget faldende igen. Den 19. juni lå den effektive rente af 5 % kreditforeningsobligationer i åbne serier med 60 års restløbetid på ca. 5.7 % mod omkring 6 % i okt. 1951, da niveauet var højest.

Udenrigshandelen.

Specialindførelsen androg i årets første 5 måneder 2909 mill. kr., udførelsen 2413 mill. kr., hvilket giver et underskud på 496 mill. kr. eller 133 mill. kr. mindre end i samme periode 1951, men godt og vel 200 mill. kr. mere end i de sidste 5 måneder af 1951. Denne forringelse i forhold til den nærmest forudgående periode skyldes for de to trediedeles vedkommende fald i eksporten. I de sidste 2–3 år har det imidlertid været et tilbagevendende træk, at eksport-

indtægterne i efterårsmånederne har ligget forholdsvis højt for derefter – på trods af den almindelige stigende tendens i udenrigshandelens værdi – at gå tilbage i den første del af det følgende år formentlig i hovedsagen på grund af sæsonvariationer i landbrugseksporten. Under forudsætning af en tilsvarende udvikling i år kan man derfor regne med, at den månedlige merindførsel efterhånden vil blive mindre. (Jvf. iøvrigt nedenstående diagram).

Medens eksportkvantum i januar kvartal gik noget ned i forhold til sidste kvartal 1951, er importen tværtimod steget i mængde efter den meget stærke tilbagegang i anden halvdel af forrige år, jvf. omstående tabel over kvantumindeks og enhedsværdiindeks for eksport og import. Endvidere viser oversigten, at der igen er sket en forringelse af bytteforholdet over for udlandet, der ellers var undergået en ikke helt ubetydelig forbedring siden midten af 1951. At dømme efter den senere tids udvikling i importpristallet kan der dog formentlig på ny ventes en vis forbedring i den kommende tid.

Af oversigten på side 64 over udenrigshandelens *fordeling på områder* vil det fremgå, dels at balancen er yderst forskellig i forhold til forskellige områder, dels at der er sket væsentlige forskydninger i sammenligning med 1951.

Først og fremmest lægger man mærke til, at *underskuddet over for Vesttyskland* er vokset fra 30 til 147 mill. kr., hvilket må ses i sammenhæng med, at dette land har gennemført en stærkere beskyttelsespolitik for landbrugsvarer og ikke – som der blev givet løfte om ved afslutningen af den seneste dansk-tyske handelstraktat – har gennemført en række toldlempelser, som påny skulle have muliggjort en større dansk afsætning, særlig af flæsk.

1949 = 100	Kvantumsindeks for		Enhedsværdi for		Bytteforhold
	indførsel	udførsel	indførte varer	udførte varer	$\left(\frac{\text{kol. 4}}{\text{kol. 3}}\right)$
1950 1. kvt.	125	110	111	101	91
„ 2. „	115	121	110	97	88
„ 3. „	114	136	115	98	85
„ 4. „	135	152	113	100	88
1951 1. „	127	146	123	105	85
„ 2. „	126	153	146	105	72
„ 3. „	110	141	148	108	73
„ 4. „	114	154	143	121	85
1952 1. „	120	145	145	118	81

På den anden side er overskuddet over for *Sterlingområdet* både inden og uden for O.E.E.C. blevet væsentlig større end i fjor. Over for visse *andre O.E.E.C.-lande,* særlig Belgien, Holland og Sverige, er der et forøget underskud, medens der har været fald i underskuddet i forhold til Frankrig og Schweiz og et voksende overskud i samhandelen med Italien. Alt i alt er det samlede underskud over for O.E.E.C.-landene + det ydre Sterlingområde vokset med 44 mill. kr.

Til gengæld er der sket en kraftig *forbedring i forhold til forskellige østeuropæiske lande.* Følgen heraf kan imidlertid blive, at Danmark oparbejder valutatilgodehavender, som det er vanskeligt at finde direkte anvendelse for, og som ikke kan konverteres.

Der er ikke sket nogen nævneværdig ændring i importoverskuddet over for U.S.A., medens der har været en væsentlig forbedring i handelsbalancen i forhold til det øvrige dollarsområde og den resterende del af Latinamerika. Til og med april viste underskuddet over for U.S.A. en meget stærk stigning sammenlignet med sidste år, navnlig fordi det på grund af svigtende europæiske leverancer var nødvendigt at importere uforholdsmæssig mange brændselsstoffer fra U.S.A. Hertil kommer, at dansk eksport af ost hæmmes af amerikanske importrestriktioner. I den sidste tid synes leveringsmulighederne for kul fra Europa imidlertid at være blevet en del bedre, således at importen fra U.S.A. har kunnet skæres ned igen. Men dette er også i høj grad påkrævet i betragtning af, at den amerikanske økonomiske hjælp må påregnes at bortfalde eller i hvert fald at blive stærkt nedskåret, og når hensyn tages til, at Danmarks dollarsreserver i hvert fald næppe overstiger 200 mill. kr., der også skal tjene som reserve i den intereuropæiske handel. Dette beløb er meget lille både i forhold til udenrigsomsætningens størrelse og i forhold til de beløb, som de fleste andre vesteuropæiske lande disponerer over.

Hvad *den fremtidige udvikling* angår, kan man i øjeblikket kun fremsætte usikre skøn. Både udsigterne med hensyn til det indenlandske aktivitetsniveau og med hensyn til den internationale prisudvikling og afsætningsmulighederne i udlandet er meget vanskelige at bedømme. En enkelt faktor, som må antages, at ville komme til at øve en vis indflydelse, skal dog nævnes, nemlig den omstændighed, at Danmark i maj har gennemført en *udvidet liberalisering* af importen

Udenrigshandelens fordeling på områder.

(Mill. kr.).

	Jan. – maj 1952			Jan – maj 1951		
	Import	Eksport	Import-overskud	Import	Eksport	Import-overskud
U.S.A. med besiddelser	319	86	233	292	60	232
$-området iøvrigt[1]	13	28	—15	25	19	6
Latinamerika uden for $-området[2]	119	89	30	110	48	62
£-området inden for OEEC[3] ...	754	965	—211	862	1004	—142
„ uden „ „ [4] ...	10	23	— 13	41	21	20
Vesttyskland	447	300	147	333	303	30
Øvrige OEEC-lande med besiddelser	977	619	358	913	584	329
Østeuropa	200	218	— 18	275	187	88
Spanien med besiddelser	18	10	8	24	30	— 6
Andre lande uden for Europa ...	34	52	— 18	70	43	27
Færøerne og Grønland	18	23	— 5	10	27	— 17
I alt	2909	2413	496	2955	2326	629

[1] Den vestlige halvkugle med undtagelse af U.S.A., de i note 2 nævnte lande samt europæiske kolonier. Desuden Filippinerne.
[2] Argentina, Brasilien, Chile, Paraguay, Peru, Uruguay.
[3] England med kolonier og mandatområder m. v. samt Irland og Island.
[4] Britiske dominions (undt. Canada) med besiddelser samt Burma, Jordan og Irak.

fra de øvrige O.E.E.C.-lande, hvorved liberaliseringsprocenten er kommet op på 76 (72 % for fødevarer m. v., 94 % for råstoffer og 63 % for bearbejdede varer). Ved denne beregning er de varer inden for tekstilområdet, for hvilke der gælder deponeringsordninger, dog medtaget blandt de liberaliserede varer; medregnes de ikke, bliver liberaliseringsprocenten kun 68 og når altså ikke op på de 75 %, som O.E.E.C. principielt kræver. O.E.E.C. har ikke godkendt, at deponeringsordningerne betragtes som liberalisering, men har accepteret, at Danmark af hensyn til sin vanskelige valutasituation indtil videre undlader at

Bankernes nettogæld (÷) og nettotilgodehavender (+) i udlandet.

(Mill. kr.).

	Nationalbanken			Private banker	i alt
	ialt	heraf			
		EPU-valuta	anden valuta		(kol. 1 + kol. 4)
ult. aug. 1951	÷ 300	+ 453	+ 153	÷ 99	÷ 399
„ dec. „	+ 24	+ 266	+ 290	÷ 54	÷ 30
„ jan. 1952	+ 22	+ 170	+ 192	÷ 37	÷ 15
„ febr. „	+ 90	+ 69	+ 159	÷ 76	+ 14
„ marts „	+ 118	+ 72	+ 190	÷ 49	+ 69
„ april „	+ 98	+ 106	+ 204	÷ 58	+ 40
„ maj „	+ 84	+ 144	+ 228	÷ 57	+ 27
„ juni „	+ 35				

gå længere med liberaliseringen. Sandsynligvis vil den allerede gennemførte liberalisering i hvert fald i en overgangsperiode føre til en vis forøgelse i importen fra O.E.E.C.-området. I maj synes der dog endnu ikke at være sket nogen større stigning.

Foruden udviklingen på handelsbalancen spiller også *fragtindtægterne* en stor rolle for den fremtidige valutastilling. Den tidligere omtalte nedgang i fragtraterne må antages at ville medføre et fald i valutaindtjeningen, selv om det forhold, at mange danske skibe sejler under langfristede kontrakter, sandsynligvis vil bidrage til at udskyde nedgangen noget.

Foranstående oversigt viser udviklingen i bankernes mellemværender med udlandet.

Det ses, at gælden, der nåede et maksimum i aug. 1951, ved udgangen af marts i år var ændret til et tilgodehavende på ca. 70 mill. kr. Siden er dette pany blevet reduceret, hovedsagelig som følge af en fornyet kraftig opgang i gælden til EPU – den europæiske betalingsunion – medens beholdningen af andre valutaer atter er steget en del. Det kan i denne forbindelse nævnes, at Danmark ved den i begyndelsen af juni trufne ordning vedrørende forlængelse af EPU ud over 1. juli opnåede en særstilling, der – ligesom den omtalte lempelse af liberaliseringskravene – motiveredes med hensynet til landets meget lave dollarreserve. Denne særstilling går ud på, at de hidtil gældende forholdsvis lempelige regler om delvis indbetaling af guld eller dollar ved træk på unionen ud over en vis grænse fortsat skal have gyldighed for Danmark, medens de øvrige lande – for at sikre unionens guld- og dollarbeholdninger mod risikoen for udtømning – har forpligtet sig til at indbetale guld i et hurtigere tempo end i den forløbne periode. Danmark vil herefter fortsat kunne trække indtil 270 mill. kr. uden at skulle betale guld eller dollars; af de næste 270 mill. kr. skal der betales 20 % guld, derefter 40 %, 60 % og 80 %. Havde Danmark været underkastet de samme regler som de øvrige lande, vil guldbetalingsforpligtelsen allerede være indtrådt ved et træk på 135 mill. kr., en grænse som allerede var overskredet ved udgangen af maj. (Se iøvrigt om EPU's forlængelse artiklen s. 13–20).

Den økonomiske politik.

Sidst i maj vedtog rigsdagen en række love, som skal danne rammen om den økonomiske politik i den kommende tid. I det væsentlige drejer det sig om forlængelsen af de i 1950 og 1951 gennemførte økonomiske love. *Forbrugsafgiftslovene* blev gennemført i nogenlunde samme skikkelse som hidtil; dog skete der enkelte lempelser i afgifterne, bl. a. for øl, og provenuet, der var beregnet til ca. 1500 mill. kr. pr. år, bliver derved formindsket med omkring 20 mill. kr. *Prisen på brødkorn* forhøjes fra 50 til 52 kr. pr. 100 kg. og afleveringspligten sættes noget ned. *Prisbindingerne* for smør og flæsk blev ikke forlænget, hvorfor smørprisen og flæskeprisen er steget noget; om de nye niveauer er stabile, kan måske være tvivlsomt. *Kødordningen* og eksportafgiften for kreaturer blev ligeledes ophævet, således at hjemmemarkedsprisen også her er gået i vejret. Til

gengæld forhøjes statens *tilskud til mælkepriserne,* ligesom der ydes *skotøjsrabatkort* til børn fra 2 til 16 år; begge disse ordninger gælder til 15. november. Statens tilskud til nedholdelse af rugbrødsprisen forbliver uforandret. Midlerne til dækning af de øgede statsudgifter fremskaffes dels gennem en forhøjelse af visse *posttakster,* dels ved hjælp af et særligt *bidrag fra skibsfarten,* som har haft usædvanlig gode konjunkturer i de sidste par år.

Medens arbejderne og tjenestemændene i foråret fik deres pengeindkomster forhøjede, betyder de nu gennemførte ændringer i den økonomiske politik en forhøjelse af landbrugets indkomster. Da nettovirkningen på detailpristallet utvivlsomt bliver en stigning, vil den også – gennem den automatiske lønregulering – bidrage til nye indkomststigninger for lønmodtagerne.

Imod denne politik er der fra flere sider kommet kraftig kritik til orde. Nationalbankdirektør *Svend Nielsen* udtalte således ved flere lejligheder – allerede før de politiske forlig, at det i tilfælde af en svækkelse af finanspolitikken kunne blive nødvendigt for nationalbanken at imødegå en eventuel ugunstig udvikling i valutastillingen ved hjælp af en strammere pengepolitik. (Herved kan der tænkes på højere diskontosatser og salg af obligationer, som sænker disses kurser og forhøjer deres effektive rente, eller på direkte kreditnægtelse; i begge tilfælde vil resultatet blive, at erhvervslivet får vanskeligere ved at opnå kredit eller i hvert fald, at kreditten bliver så dyr, at en del af den økonomiske aktivitet – antagelig navnlig privat byggeri – bringes til standsning, med den følge at beskæftigelse og indkomster går ned. Når dette er tilfældet, bliver der også mindre behov for udenlandske råstoffer til produktionen, ligesom forbruget af udenlandske færdigvarer går ned, således at der opnås en besparelse i valutaudgifterne.) I virkeligheden burde Danmark efter nationalbankdirektørens mening snarest stræbe efter en forhøjelse af sin meget ringe valutareserve (jvf. foran), og en forholdsvis stram finanspolitik og pengepolitik ville derfor være velbegrundet, selv om der ikke skulle opstå nogen akut betalingskrise i forhold til udlandet. Også finansminister *Thorkil Kristensen* har udtalt, at en strammere kreditpolitik end den, der ellers havde været nødvendig, må være modstykket til den gennemførte lempelse af finanspolitikken. Foreløbig er der dog ikke taget konkrete skridt i denne retning; derimod har man gennemført en begrænsning af den civile offentlige anlægsvirksomhed, hvorved det offentliges bidrag til indkomstskabelsen reduceres, samtidig med at der frigøres arbejdskraft og materialer til militært byggeri.

2.7.1952.